

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Variæ instantiæ proponuntur & solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

Si ad perseverandum necessarium est donum perseverantia, sine quo nullus unquam perseveravit: sequitur quod non sint corripiendi homines, & quod illis non debeat imputari ad culpam, cum præcepta non servant, aut non perseverant usque in finem: quia Deus pro suo beneplacito, quibusdam tribuit hæc dona, aliis vero non tribuit, neque est in eorum potestate illa obtinere. Sed audiamus eos apud Augustinum de corrept. & gratia cap. 4. obmurmurantes, ac dicentes: *Recte autem corripere, si eam (scilicet gratiam) meam culpam non haberem: hoc est si eam possem mihi dare vel sumere ipse, nec facerem; vel si dante illo accipere noluissem. Cum ergo & ipsa voluntas à Domino præparetur, cur me corripis quia vides me ejus præcepta nolle, & non potius ipsum rogas ut in me operetur & velle?* Et iterum cap. 6. *Hanc charitatem (inquunt) non accepimus: quid itaque corripimus, quasi nos eam nobis dare possimus, & nostro arbitrio habere nolimus?*

129. Ut hanc difficultatem solveret magnus gratiæ defensor Augustinus, scripsit Epistolam 46. & 47. ad illos Monachos instruendos, & duos etiam libros composuit: unum de gratia & libero arbitrio, & alterum de correptione & gratia, in quibus ostendit primo, non tolli, sed juvari, & perfici liberum arbitrium per gratiam Dei, quia gratia causat in nobis *liberrimam, fortissimam, & invictissimam voluntatem; & voluntas non libertate consequitur gratiam, sed gratia libertatem*, ut habetur cap. 8. de corrept. & gratia. Secundo, ratione necessitatis gratiæ non tolli correctionis necessitatem: quia eam utitur Deus tanquam medio extrinsecus adhibito, & exteriori juvante, dum gratia intus in corde hominis operatur, & ejus voluntatem immutat. Ex quibus constat, hoc etiam argumentum, quod adeo extollunt & magnificant Recentiores, non esse novum, sed perantiquum, & ex veteri Pelagianorum officina desumptum. His præsuppositis.

130. Respondeo directe ad argumentum, quod ad hoc ut reprobi sint inexcusabiles in die iudicij, satis est quod Deus possit illis opponere alios, tum ex Angelis, tum ex hominibus, quibus fuerunt æquales in auxiliis sufficientibus, & qui vel nulla vel minora præbuerunt impedimenta auxiliis efficacibus. Ratio est, quia ut aliquis possit justè corripri & increpari exemplo alterius, sufficit quod æqualiter possit ac ille, & tamen æqualia non præbet: ille autem qui est æqualis alteri in auxiliis sufficientibus, quamvis sit inæqualis in efficacibus, æqualiter potest: quia auxilia efficacia non dant posse agere, neque præbent virtutem aut complementum potentia, sed tantum actualitatem & applicationem illius (ut suppono ex Tractatu de Auxiliis) & alibi peccatores quando transgrediuntur præcepta, tali actualitate & applicatione non carent, nisi quia per culpam mortalem aut venialem, ei ponunt vel posuerunt impedimentum. Unde

131. Respondeo ad confirmationem, Deum meritò exprobrare vineæ suæ, quod non ferat uvas, sed spinas, & animæ fidei, quod non faciat fructus bonorum operum; quia licet aliæ vineæ desit aliqua cultura necessaria ad producendos fructus, & animæ aliquod auxilium prius naturæ requisitum ad operandum; ille tamen defectus & carentia provenit ex culpa ipsius hominis, qui per propriam malitiam, vel negligentiam, divinæ gratiæ præbuit obicem. Ita expressè docet D. Thomas 3. contra Gentes cap. 159. ubi sibi opponit idem

A omnino argumentum quod nobis obijciunt Adversarij, & eodem modo illud resolvit, quo à nobis solutum est. Sic enim habet: *Cum aliquis non possit sine auxilio divina gratia habere ea quæ sunt necessaria ad tendendum in ultimum finem, sicut est spes, dilectio, & perseverantia: potest alicui videri quod non sit homini imputandum, si predictis careat: præcipue cum auxilium gratia mereri non possit, nec ad Deum converri; nisi Deus eum converterat, nulli enim imputatur quod ab alio dependet. Quod si concedatur, plura inconvenientia consequi manifestum est: sequitur enim quod ille qui fidem non habet, nec spem, nec dilectionem Dei, nec perseverantiam in bono, non est penam dignus.*

B Ecce ipsummet Adversariorum argumentum, cui sic respondet. *Ad hujus dubitationis solutionem considerandum est, quod licet aliquis per motum liberi arbitrij divinam gratiam nec promereri nec advocare possit, potest tamen seipsum impedire ne eam recipiat: dicitur enim de quibusdam Job 21. Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Et Job. 24. Ipsi fuerunt rebelles lumini. Et cum hoc sit in potestate liberi arbitrij impedire divina gratia receptionem, non immerito imputatur ei qui impedimentum præstat gratia receptioni: Deus enim, quantum est ex se, paratus est omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines salvos fieri, sed illi soli gratia privantur, qui in seipsis gratia impedimentum præstant. Sicut Sole mundum illuminante, in culpam imputaretur ei qui oculos claudit, licet videre non possit, nisi lumine Solis preveniatur.*

C Idem docet exponens illa verba Joannis: *Nemo venit ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum.* Dicit enim, quod *Sicut grave per naturam non potest sursum ferri, nisi trahatur ab alio: ita cor humanum ex se ad inferiora tendens, non potest sursum elevari, nisi trahatur per gratiam. Si vero non elevetur, non est defectus ex parte trahentis, qui, quantum est de se, nulli deficit, sed est propter impedimentum ejus qui non trahitur.* Et 2. 2. quæst. 2. art. 5. ad 1. *Auxilium gratia (inquirit) quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur: quibus autem non datur, ex justitia non datur, in penam præcedentis peccati, & saltem originalis, ut habet Augustinus lib. de corrept. & gratia cap. 5. & 6.*

D Ex his ergo constat, quod secundum doctrinam D. Thomæ imputatur homini quando non operatur, etiam si non habeat tunc auxilium efficax, quia non habere est ex impedimento quod voluntariè apponit, reddendo se illo indignum, & se disponendo ad ejus denegationem, per culpam mortalem, aut venialem. Unde patet responsio ad exemplum allatum de vinea cui deesset ultima cultura, & de homine in tenebris constituto: dicendum enim est, quod si agricola dedisset vineæ omnes primas culturas, & esset paratus dare illi ultimam, & vinea illam recufaret, ac illi poneret impedimentum, meritò posset illi exprobrare, si postea non faceret uvas, sed labruscas. Sicut etiam jure exprobraretur homini constituto in tenebris, quod non videat, si quis ipsi lumen offerret, & vellet aperire fenestras, ille tamen impediret.

§. II.

Varia instantia proponuntur & solvuntur.

C Contra hanc responsonem & doctrinam 134. ex S. Thoma & aliis SS. Patribus infra

referendis desumptam, multipliciter insurgunt Adversarij, eamque variis instantiis, veluti quibusdam nebulis, obscurare conantur. In primis dicunt, quod hæc responsio non potest habere locum respectu denegationis primæ gratiæ, cum denegatio talis auxilij nullam supponat culpam antecedentem, actualem, imò nec originalem, saltem in Adamo, & in malis Angelis.

135. Secundò instant, & dicunt, quod si homo per propriam culpam & negligentiam possit ponere impedimentum gratiæ efficaci, poterit etiam illi resistere, cum resistere gratiæ, & illi ponere impedimentum, synonyma sint, & idem omnino significant.

136. Tertio si homo ex innata libertate possit se disponere ad denegationem auxilij efficaciis, poterit etiam ex viribus liberi arbitrij se præparare ad ejus receptionem; & sic aliqua caro gloriari poterit coram Deo, Tyrius scilicet præ Judæo, quod se pro innata libertate reddiderit aptiorem ad auxilia gratiæ recipienda.

137. Denique ex hac responsione sequitur, non esse recurrendum ad inscrutabilia Dei judicia, ad reddendum rationem cur Deus unum trahat & alium non trahat per gratiam efficacem, sed ad liberum arbitrium ponens impedimentum gratiæ in uno, non verò in alio: At hoc repugnat SS. Patribus suprâ relatis: Ergo &c. Hæc tamen instantiæ, ex fundamentis suprâ statutis, facillè dilui possunt.

138. Ad primam enim in primis dico, quod sicut in sententia Suaris, & aliorum Recentiorum, denegatio primæ gratiæ congruæ, nullam habet causam in homine, sed reducit in simplicem Dei voluntatem, & in judicia ejus inscrutabilia: ita plures ex Discipulis D. Thomæ, permissionem primi peccati, sive negationem gratiæ efficaciis necessariæ ad primum peccatum mortale vitandum, ex nulla hominis culpa, sed ex sola Dei voluntate repetunt. Cui sententiæ adhæret Estius in 1. sent. dist. 41. §. 18. *Quod Deus (inquit) permittat hominem vel Angelum cadere in peccatum quo Deum deserit, videlicet non præbendo auxilium efficax ne cadat, hoc non habet causam in ipsis.* Idem docet ex Patribus Societatis Claudius Typhanus, in libro de ordine cap. 32.

139. Respondeo secundò cum Alvare, Joanne à S. Thoma, & pluribus aliis Thomistis: etiam Adamum & Angelos caruisse auxilio efficaci ad perseverandum, ex propria culpa, non quidem antecedente, sed concomitante, quæ fuit prior privatione auxilij efficaciis, in genere causæ materialis & dispositivæ. Pro cujus elucidatione

Notandum est primò: denegationem auxilij efficaciis posse duobus modis considerari. Primò activè, & prout se tenet ex parte Dei, & sic vocatur permissio peccati, seu denegatio gratiæ. Secundò passivè, & prout se tenet ex parte hominis vel Angeli, & sic dicitur privatio gratiæ.

Notandum secundò, seu potius supponendum ex Philosophia: quod licet causæ in eodem instanti temporis simul exerceant suas causalitates, hoc tamen non obstat, quin una sit prior alterâ in uno genere, & posterior in altero. Patet hoc in generatione & corruptione substantiali, quæ licet fiant in eodem instanti temporis, tamen se invicem præcedunt in diverso genere causæ: est enim corruptio vel dispositio præcedens introductionem formæ, quia non nisi in subjecto carente formâ introducitur opposita; licet in genere causæ formalis generatio sit prior, & ad eam se-

A quatur corruptio. Hoc clarè constat in exemplo venti aperientis fenestram, & per eam intrantis in aulam, quo communiter utuntur Thomistæ ad mutuam illam prioritatem explicandam: hujusmodi enim ingressus præcedit apertionem fenestræ in genere causæ efficientis, cum ad eam activè concurrat; & ipsa apertio fenestræ est prior ingressu venti, in genere causæ materialis & dispositivæ, in quantum disponit ad prædictum aëris & venti ingressum. His præsuppositis.

Alvarez, Joannes à S. Thoma, & plures alij Thomistæ docent, quod licet denegatio gratiæ, ut est pura negatio, & primus effectus reprobationis, nullam habeat causam ex parte hominis, sed reduci debeat in simplicem Dei voluntatem, quæ ut dicit Apostolus, *cujus vult miseretur, & quem vult indurat* (non impertiendo malitiam, sed denegando gratiam, ut explicat Augustinus) illa tamen, ut habet rationem privationis, & prout se tenet ex parte hominis, nunquam est sine aliquo obstaculo ex parte nostra, licet illud non sit semper peccatum præcedens, etiam originale (ut patet in Adamo & in malis Angelis) sed ipsa culpa concomitans, quæ licet sit in eodem instanti temporis quò ipsa denegatio auxilij, illam tamen antecedit prioritate naturæ & causalitatis, in genere causæ materialis & dispositivæ. Sicut licet illuminatio Solis, & remotio tenebrarum, sint simul tempore; tamen se mutuo præcedunt, prioritate naturæ. Nam ex parte Solis, prius est illuminare, quàm tenebras removere; ex parte autem aëris, prius est purgari à tenebris, quàm consequi lumen, ordine naturæ: ut dicit D. Thomas 1. 2. quæst. 113. art. 8. ad 1.

Ex his duabus solutionibus, prima videtur magis solida, & magis conformis SS. Patribus suprâ relatis, qui primam gratiæ efficaciis denegationem reducant in simplicem Dei voluntatem, & in judicia ejus inscrutabilia. Secunda magis subtilis, & desumpta ex principiis Philosophorum, qui docent cum Aristotele & D. Thoma, quod causæ sunt sibi invicem causæ, & quod licet in eodem instanti temporis suas exerceant causalitates, hoc tamen non impedit, quin una sit prior alterâ in uno genere, & posterior in alio: ut constat in exemplis adductis, & fusè, ac eruditè ostendit Claudius Typhanus in libro citato de ordine, deque priori & posteriori.

Neque contra hanc responsionem valet instantia cujusdam Recentioris, dicentis quòd præcessio realis mutua, quæ idem sit prius suo priori, ac proinde seipso, implicat contradictionem.

Facillè enim respondetur, distinguendo Antecedens. Præcessio realis mutua, quæ aliquid sit prius suo priori, prioritate in quo, concedo. Prioritate à quo, nego. Hoc enim intercedit discrimen inter ea quæ sunt priora aliis prioritate in quo, & à quo; quòd ea quæ sunt priora prioritate in quo, in eo priori existunt (prioritas enim in quo est prioritas existentia) & in eo priori sunt extra dependentias omnium causarum, ac proinde non possunt dependere à quocumque alio posteriori, etiam in alio genere causæ. E contra verò, cum illa quæ sunt priora prioritate solum à quo (quæ est prioritas solum naturæ & causalitatis, non verò durationis & existentia) nec sint nec concipiuntur esse in eo priori extra dependentias omnium causarum, possunt ab alio vel aliis dependere in altero genere causæ, & consequenter esse illis posteriora.

Ad secundum nego sequelam Majoris. Sicut enim

enim quis impedire potest ingressum radij solaris in aulam, claudendo fenestram, & ejus receptioni ponendo impedimentum; illum tamen jam receptum privare non potest suo effectu, nec impedire quin illum aërem. Ita similiter homo per culpam antecedentem, vel concomitantem, impedire potest receptionem gratiæ efficacis, & suâ indignitate Deum movere ad illam denegandam. Illi tamen jam receptæ, & in anima existentis, non potest resistere (potentiâ saltem consequenti, & in sensu composito) vel eam frustrare effectu quem Deus efficaciter per illam intendit producere. Ut enim dicit D. Thomas supra relatus: *Impossibile est hac duo simul esse vera, quod Spiritus sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis. & quod ipse charitatem amittat peccando.*

143. Ad tertium nego etiam sequelam. Sicut enim (ut persistamus in eodem exemplo) licet homo claudendo fenestram impedire possit illuminationem Solis, non potest tamen illum ad se trahere, & advocare: ita etiam licet aliquis per motum liberi arbitrij possit seipsum impedire ne gratiam recipiat, illam tamen nec promereri nec advocare potest, nec ad illam recipiendam se disponere ex solis viribus liberi arbitrij, sed solum ex virtute ipsius gratiæ, cor ejus moventis. Quia ut homo ponat impedimentum gratiæ, oportet solum quod peccet mortaliter aut venialiter: quod potest ex solis viribus, seu potius ex sola defectibilitate liberi arbitrij. Ut verò se ad illam præparet & disponat, requiritur quod eliciat actum supernaturalem, cum dispositio & forma debeant esse ejusdem ordinis: quod homo præstare non potest, nisi virtute ipsius gratiæ, illum moventis & applicantis. Unde dicit Augustinus de corrept. & gratia cap. 11. *Liberrimum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Et D. Thomas 1. 2. quæst. 112. art. 3. ad 1. *Defectus gratiæ prima causa est ex nobis, sed collationis gratiæ prima causa est ex Deo: secundum illud Osæ 13. Perditio tua ex te Israël, tantummodo in me auxilium tuum.* Et super Epistolam ad Hebræos cap. 12. lect. 3. *Hoc ipsum quod aliquis non ponit obstaculum gratiæ, ex ipsa gratia procedit: unde si aliquis ponat, & tamen moveatur cor ejus ad removendum illud, hoc est ex dono gratiæ Dei vocantis per misericordiam suam.* Et postea subdit: *Quod ergo à quibusdam removeatur istud obstaculum, hoc est ex misericordia Dei: quod autem non removeatur, hoc est ex justitia ejus.* Unde juxta doctrinam D. Thomæ, licet Deus semper deneget homini gratiam ex justitia, & propter aliquam culpam mortalem, aut venialem, vel saltem originale, per quam ponit vel posuit ei impedimentum, illam tamen non confert ex eo quod ei nullum ponit obicem, sed ex pura liberalitate & misericordia: imò potius per suam gratiam facit, quod homo vel non ponat ei obicem, vel si illud posuerit, movet cor ejus ad removendum illud.

144. Ex quo patet responsio ad ultimum, neganda est enim sequela Majoris. Cum enim nullus sit homo, qui per aliquam culpam mortalem, aut venialem, vel saltem originale, gratiæ impedimentum non ponat, vel posuerit: nulla potest reddi ratio, cur Deus in uno tale impedimentum tollat, vel illo non obstante, ei gratiam conferat, non verò in alio; sed ad simplicem Dei voluntatem,

Tom. I.

& ad inscrutabilia judicia ejus, cum Apostolo necessario recurrendum est.

Addo quòd licet denegatio gratiæ, privativè sumpta, & ut se tenet ex parte hominis, aliquam in eo supponat causam; illa tamen ut est pura negatio, & primus reprobationis effectus, nullam in eo causam supponit, sed ad simplicem Dei voluntatem reducitur: ut ostendemus in Tractatu de prædestinatione.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

EX dictis colliges primò; quamlibet culpam, five mortalem, five venialem, imò & originalem (in sententia eorum qui causam reprobationis negativæ ad peccatum originale referunt, de quo in Tractatu de prædestinatione) sufficere, ut Deus gratiam suam efficacem ad vitandam peccatum etiam mortale, justo interdum, pro judiciorum suorum inscrutabili profunditate, deneget. Quare cum nemo, quantumvis justus & sanctus, sit immunis à peccato originali, imò nec actuali, saltem veniali, ut definit Tridentinum sessione 6. can. 23. nemo est qui non humiliter agnoscere debeat, pro merito peccatorum suorum, se posse à Deo justè derelinqui, adeoque ne id fiat, cum Regio Vate identidem exclamare: *Adjutor meus esto Domine, ne derelinquas me*: & qui, ut monet Apostolus supra relatus, non debeat cum timore & tremore operari salutem. Unde Leo Papa serm. 8. de Epiphania: *Hac Sanctis causa est tremendi atque metuendi, ne ipsi in operibus pietatis elati, deserantur opere gratiæ, & remaneant in infirmitate nature.*

Omnibus etiam veraciter humilibus, habenda semper est præ oculis egregia Ricardi Vistorini hac de re sententia: de statu interiori hominis parte 1. cap. 22. *Gratia (inquit) quam semel homo accepit ante peccatum, justè subtrahi non potuit, quam etsi præter meritum acceperat, sine culpa tamen amittere non debebat: nunc autem omni hora potest justè subtrahi, quia nunquam potest homo sine culpa inveniri.*

146. Observandum tamen est, quòd licet omnia peccata, non solum mortalia, sed etiam venialia, gratiæ efficaci ponant impedimentum; & sint sufficiens causa, cur illam Deus denegare possit, etiam justo, ad superandam tentationem: superbia tamen & præsumptio, ac in propriis viribus fiducia, maximum divinæ gratiæ ponit obicem, ut eleganter declarat D. Bernardus serm. 54. in Cantica, his verbis: *In veritate didici, nihil æquè efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si coram Deo inveniaris non altum sapere, sed timere.* Beatus homo qui semper est pavidus. *Time ergo cum arripseris gratia, time cum abieris, time cum denuò reverteretur: hoc est semper pavidum esse.* Succedant vicissim sibi in amore tres isti timores, secundum quod gratia vel adesse dignatur, vel offensa recedere, seu iterum placata redire sentietur. *Cum adest, time ne non dignè opereris ex ea, nam hoc monet Apostolus, videte inquit ne in vacuum gratiam Dei recipiatis..... Quod si recesserit, multo magis timendum: plane multo magis, quia ubi deficit tibi gratia, desicis tu. Tunc ergo subtrahit gratiâ, tanquam mox casuras time & contremisce, Deo tibi ut sentis irato, quia reliquit te custodia, nec dubites causam esse superbiâ, etiam si non appareat: quod enim nescis, scit Deus, & qui te judi-*

NNn